

GITTENS, Frans (Antwerpen 17 december 1842 – Antwerpen 26 juni 1911).

Was aanvankelijk journalist in Londen, vestigde zich in 1868 te Antwerpen als scheepsmakelaar en werd ten slotte hoofdbibliothecaris van de stad Antwerpen (1903-1911). Gittens was ook liberaal gemeenteraadslid.

Als zoon van een Engelsman en een Waalse moeder schreef Gittens eerst in het Frans en leerde pas nadien Nederlands. De volkstaal en het toneel zag hij in de traditie van het Vlaamse toneel in de 19de eeuw als een machtige factor van volksontwikkeling. Politiek leunde hij aan bij het antiklerikale liberalisme. Hij was actief in de vrijzinnige beweging. Gittens behoort tot die middengeneratie van toneelauteurs die met mondjesmaat ingingen tegen de moraalbevestigende code van het historische drama zoals die onder meer bij **Hippoliet van Peene**, **Frans van Geert** en **Désiré Delcroix** ontwikkeld werd: een 'vaderlandse' stof, een didactische bevestiging van de burgerlijke moraal, een anti-Franse, Vlaamse opstelling en meloromantische wendingen. Tegenover een romantische verheerlijking van de hoofdfiguur als een nationale held bracht Gittens in zijn stukken het psychologische plan op de voorgrond. De historische stof ontleende hij niet langer uitsluitend aan de Vlaamse geschiedenis: bijvoorbeeld *Jane Shore* (Engeland, 15de eeuw), *Parisina* (Italië, 15de eeuw). Aan Shakespeare, maar ook aan het melodrama ontleende Gittens het principe van de gerechtigheid die elke verrader treft in *Arnold en Adolf van Gelderland* (1881) en *Karel van Gelderland* (1883). Met het erg populaire *De Maire van Antwerpen* schreef hij een volksdrama dat de door Napoleon gewraakte Antwerpse burgervader Werbrouck rehabiliteerde.

Indirect heeft Gittens, doordat zijn teksten een muzikale begeleiding kregen van Vlaamse componisten als **Peter Benoit**, **Alexander Fernau**, **Edward Keurvels** en **Emiel Wambach**, een positieve bijdrage geleverd tot de ontwikkeling van een Vlaams lyrisch toneel, waaruit uiteindelijk de **Koninklijke Vlaamse Opera** is ontstaan.

WERKEN: 'Bijdrage tot de geschiedenis van ons Vlaamsch Tooneel', in *De Vlaamsche Kunstbode* (1878), p. 540-548.

LITERATUUR: P. de Mont, *Losse schetsen*, 1890; – G. Segers, 'Frans Gittens', in *Vlaamsch en Vrij* (1894), p. 290-291; – H. Melis, 'Frans Gittens', in *Nederlandsche Dicht- en Kunsthalle* (1894-1895), p. 157-166; – G. Segers, 'Frans Gittens', in *De Vlaamsche Kunstbode* (1895), p. 463-466; – E. de Bom, 'Frans Gittens', in

Plantijn (juni 1911), p. 1-3; – id., Ter herinnering van Frans Gittens, 1913; – id., ‘Frans Gittens’, in *Het levende Vlaanderen*, 1917; – M. Sabbe, L. Monteyne en H. Cooman Thz., *Het Vlaamsch Tooneel, inzonderheid in de XIXe eeuw*, 1927; – L. Baekelmans, *Lof van de zee, mensch en tabak*, 1939.

CARLOS TINDEMANS* EN GEERT OPSOMER